

KONWENCJA RAMOWA O OCHRONIE MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH

sporządzona w Strasburgu dnia 1 lutego 1995 roku

Państwa członkowskie Rady Europy oraz inne Państwa-Sygnatariusze niniejszej Konwencji ramowej,

zważywszy, że celem Rady Europy jest osiągnięcie większej jedności jej członków w celu ochrony i urzeczywistnienia ideałów i zasad, które są ich wspólnym dziedzictwem;

zważywszy, że jednym ze sposobów osiągnięcia tego celu jest ochrona oraz rozwój praw człowieka i podstawowych wolności;

pragnąc wypełniać Deklarację Szeffów Państw oraz Szeffów Rządów Państw-Członków Rady Europy przyjętą w Wiedniu dnia 9 października 1993 roku;

zdecydowane chronić, w ramach swoich terytoriów, istnienie mniejszości narodowych;

zważywszy, że burzliwe wydarzenia europejskiej historii udowodniły, iż ochrona mniejszości narodowych jest niezbędna dla stabilizacji, bezpieczeństwa demokratycznego i pokoju na tym kontynencie;

zważywszy, że pluralistyczne i prawdziwie demokratyczne społeczeństwo powinno nie tylko szanować etniczną, kulturalną, językową i religijną tożsamość każdej osoby należącej do mniejszości narodowej, lecz także tworzyć odpowiednie warunki pozwalające im wyrażać, zachowywać i rozwijać tę tożsamość;

zważywszy, że tworzenie klimatu tolerancji i dialogu jest konieczne, aby zróżnicowanie kulturowe nie było źródłem i czynnikiem podziałów, lecz wzbogacenia każdego społeczeństwa;

zważywszy, że osiągnięcie tolerancyjnej i cieszącej się dobrobytem Europy nie zależy jedynie od współpracy pomiędzy państwami, lecz wymaga również współpracy transgranicznej – bez uszczerbku dla struktury i integralności terytorialnej każdego państwa – pomiędzy władzami lokalnymi i regionalnymi;

mając na uwadze Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności wraz z Protokołami dodatkowymi;

mając na uwadze zobowiązania odnoszące się do ochrony mniejszości narodowych zawarte w konwencjach i deklaracjach Narodów Zjednoczonych oraz dokumentach Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, zwłaszcza w Dokumencie kopenhaskim z dnia 29 czerwca 1990 roku;

zdecydowane na określenie zasad, które powinny być respektowane, a także wynikających z nich zobowiązań, w celu zapewnienia w Państwach członkowskich oraz tych państwach, które mogą stać się stronami niniejszego dokumentu, skutecznej ochrony mniejszości narodowych i praw osób należących do tych mniejszości, w ramach rządów prawa, przy poszanowaniu integralności terytorialnej i suwerenności państw;

zdecydowane realizować zasady określone w niniejszej Konwencji ramowej w ramach ustawodawstwa krajowego i stosownych programów rządowych,

uzgodniły, co następuje:

DZIAŁ I

Artykuł 1

Ochrona mniejszości narodowych oraz praw i wolności osób należących do tych mniejszości stanowi integralną część międzynarodowej ochrony praw człowieka i, jako taka, wchodzi w zakres współpracy międzynarodowej.

Artykuł 2

Postanowienia niniejszej Konwencji ramowej będą stosowane w dobrej wierze, w duchu zrozumienia i tolerancji oraz w zgodzie z zasadami dobrego sąsiedztwa, przyjaznych stosunków i współpracy pomiędzy państwami.

Artykuł 3

1. Każda osoba należąca do mniejszości narodowej ma prawo do swobodnej decyzji o traktowaniu jej jako osoby należącej bądź też nie należącej do takiej mniejszości, a wybór taki lub korzystanie ze związanych z tym wyborem praw nie pociągnie za sobą jakichkolwiek niekorzystnych skutków.

2. Osoby należące do mniejszości narodowych mogą korzystać z praw i wolności wynikających z zasad zawartych w niniejszej Konwencji ramowej indywidualnie, jak też wspólnie z innymi.

DZIAŁ II

Artykuł 4

1. Strony zobowiązują się zagwarantować osobom należącym do mniejszości narodowych prawo do równości wobec prawa oraz jednakową ochronę prawa. W tym względzie jakakolwiek dyskryminacja wynikająca z przynależności do mniejszości narodowej jest zabroniona.

2. Strony zobowiązują się do przyjęcia, tam gdzie to konieczne, odpowiednich środków w celu popierania, we wszystkich sferach życia ekonomicznego, społecznego, politycznego i kulturalnego pełnej i rzeczywistej równości pomiędzy osobami należącymi do mniejszości narodowej a osobami należącymi do większości. W tym względzie wezmą pod uwagę specyficzne warunki osób należących do mniejszości narodowych.

3. Środki przyjęte zgodnie z ustępem 2 nie będą uważane za akt dyskryminacji.

Artykuł 5

1. Strony zobowiązują się wspierać tworzenie warunków koniecznych do utrzymywania i rozwijania przez osoby należące do mniejszości narodowych ich kultury, jak również zachowania zasadniczych elementów ich tożsamości, to jest ich religii, języka, tradycji i dziedzictwa kulturowego.

2. Bez uszczerbku dla środków podejmowanych stosownie do ich generalnej polityki integracyjnej, Strony powstrzymają się od działań lub praktyk mających na celu asymilację osób należących do mniejszości narodowych wbrew ich woli i będą chronić te osoby przed jakimkolwiek działaniem mającym na celu taką asymilację.

Artykuł 6

1. Strony będą umacniać ducha tolerancji oraz dialog międzykulturowy i podejmą skuteczne środki w celu wspierania wzajemnego poszanowania, zrozumienia i współpracy pomiędzy wszystkimi osobami żyjącymi na ich terytoriach niezależnie od ich tożsamości etnicznej, kulturalnej, językowej i religijnej, zwłaszcza w zakresie edukacji, kultury i środków przekazu.

2. Strony zobowiązują się podjąć odpowiednie środki chroniące osoby, które mogą być obiektem zastraszania bądź też aktów dyskryminacji, wrogości lub przemocy będących skutkiem ich etnicznej, kulturalnej, językowej i religijnej tożsamości.

Artykuł 7

Strony zapewniają poszanowanie praw każdej osoby należącej do mniejszości narodowej do swobodnego, pokojowego zgromadzania się, swobodnego stowarzyszania się, wolności wyrażania opinii, wolności myśli, sumienia i religii.

Artykuł 8

Strony zobowiązują się uznać, że każda osoba należąca do mniejszości narodowej ma prawo do uzewnętrzniania jego/jej religii lub przekonań, jak również prawo do zakładania instytucji, organizacji i stowarzyszeń religijnych.

Artykuł 9

1. Strony zobowiązują się uznać, że prawo każdej osoby należącej do mniejszości narodowej do wolności wyrażania opinii obejmuje wolność posiadania własnych opinii oraz otrzymywania i przekazywania informacji i idei w języku mniejszości bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe. Strony zapewnią, w ramach ich systemów prawnych, że osoby należące do mniejszości narodowej nie będą dyskryminowane w dostępie do środków przekazu.

2. Ustęp 1 nie wyklucza prawa Stron do poddania procedurze koncesjonowania – wykluczającej dyskryminację i opartej o obiektywne kryteria – rozgłośni radiowych i stacji telewizyjnych lub przedsiębiorstw kinematograficznych.

3. Strony nie będą zabraniać tworzenia i wykorzystywania przez osoby należące do mniejszości narodowych drukowanych środków przekazu. W ramach uregulowań prawnych odnoszących się do rozgłośni radiowych i stacji telewizyjnych zapewnią, na tyle, na ile to możliwe, oraz uwzględniając postanowienia ustępu 1, że osoby należące do mniejszości narodowych będą miały możliwość tworzenia i używania ich własnych środków przekazu.

4. W ramach swoich systemów prawnych Strony przyjmą stosowne środki w celu ułatwienia osobom należącym do mniejszości narodowych dostępu do środków przekazu oraz w celu wspierania tolerancji i ułatwienia pluralizmu kulturowego.

Artykuł 10

1. Strony zobowiązują się uznać, że każda osoba należąca do mniejszości narodowej ma prawo do swobodnego używania, bez jakiegokolwiek ingerencji, jego/jej języka mniejszości, zarówno prywatnie, jak i publicznie, ustnie oraz pisemnie.

2. Na obszarach zamieszkałych tradycyjnie lub w znaczącej ilości przez osoby należące do mniejszości narodowej, o ile osoby te tego sobie zażyczą, i tam, gdzie takie życzenie odpowiada rzeczywistym potrzebom, Strony będą starać się zapewnić, na tyle, na ile to możliwe, warunki, które umożliwią używanie języka mniejszości w stosunkach pomiędzy tymi osobami a organami administracyjnymi.

3. Strony zobowiązują się zagwarantować prawo każdej osoby należącej do mniejszości narodowej do niezwłocznego poinformowania, w języku dla niego/niej zrozumiałym, o przyczynach jego/jej zatrzymania i o wszystkich oskarżeniach wysuniętych przeciwko niemu/niej oraz do obrony przez niego samego/nią samą w tym języku, także, jeśli to konieczne, przy bezpłatnej pomocy tłumacza.

Artykuł 11

1. Strony zobowiązują się uznać, że każda osoba należąca do mniejszości narodowej ma prawo do używania jego/jej nazwiska (patronimiku) i imion w języku mniejszości oraz ich oficjalnego uznania zgodnie z trybem przyjętym w ich ustawodawstwie.

2. Strony zobowiązują się uznać, że każda osoba należąca do mniejszości narodowej ma prawo do umieszczenia w jego lub jej języku znaków, napisów i innych informacji o charakterze prywatnym w sposób widoczny dla osób postronnych.

3. W rejonach tradycyjnie zamieszkałych przez znaczącą ilość osób należących do mniejszości narodowej Strony będą starać się – zgodnie z obowiązującym prawem, w tym także, tam gdzie to stosowne, umowami z innymi państwami oraz przy uwzględnieniu ich specyficznych warunków – umieszczać również w języku mniejszości tradycyjne nazwy lokalne, nazwy ulic i inne oznakowania topograficzne o charakterze publicznym, o ile istnieje tam wystarczające zapotrzebowanie na takie oznakowania.

Artykuł 12

1. Strony podejmą, tam gdzie jest to właściwe, środki w zakresie oświaty i badań naukowych, w celu szerzenia wiedzy o kulturze, historii, języku i religii ich mniejszości narodowych oraz większości ludności.

2. W związku z tym Strony, między innymi, zapewnią odpowiednie możliwości kształcenia nauczycieli i dostępu do podręczników oraz ułatwią kontakty pomiędzy uczniami a nauczycielami z różnych środowisk.

3. Strony zobowiązują się popierać równy dostęp osób należących do mniejszości narodowych do oświaty na wszystkich poziomach.

Artykuł 13

1. W ramach swoich systemów oświatowych Strony uznają prawo osób należących do mniejszości narodowej do zakładania i prowadzenia ich własnych, prywatnych instytucji oświatowych i szkoleniowych.

2. Wykonywanie tego prawa nie pociąga za sobą żadnych zobowiązań finansowych Stron.

Artykuł 14

1. Strony zobowiązują się uznać prawo każdej osoby należącej do mniejszości narodowej do nauki języka jego/jej mniejszości.

2. W rejonach zamieszkałych tradycyjnie lub przez znaczącą liczbę osób należących do mniejszości narodowych, o ile jest na to wystarczające zapotrzebowanie, Strony będą starać się zapewnić, na tyle, na ile to możliwe, w ramach swoich systemów oświatowych, osobom należącym do tych mniejszości odpowiednie możliwości uczenia się języka mniejszości lub nauki w tym języku.

3. Ustęp 2 niniejszego artykułu będzie realizowany bez uszczerbku dla nauki języka oficjalnego lub nauczania w tym języku.

Artykuł 15

Strony stworzą warunki niezbędne dla rzeczywistego uczestniczenia przez osoby należące do mniejszości narodowych w życiu kulturalnym, społecznym i gospodarczym, jak również w sprawach publicznych, zwłaszcza tych, które ich dotyczą.

Artykuł 16

Strony powstrzymają się od stosowania środków zmieniających proporcje narodowościowe ludności w rejonach zamieszkałych przez osoby należące do mniejszości narodowych i mających na celu ograniczenie praw i wolności wynikających z zasad zawartych w niniejszej Konwencji ramowej.

Artykuł 17

1. Strony zobowiązują się nie ingerować w prawo osób należących do mniejszości narodowych do ustanawiania i utrzymywania swobodnych i pokojowych kontaktów poprzez granice z osobami legalnie przebywającymi w innych państwach, w szczególności z tymi, z którymi łączy ich tożsamość etniczna, kulturalna, językowa lub religijna albo też wspólne dziedzictwo kulturowe.

2. Strony zobowiązują się nie ingerować w prawo osób należących do mniejszości narodowych do uczestniczenia w działaniach organizacji pozarządowych zarówno na szczeblu krajowym, jak i międzynarodowym.

Artykuł 18

1. Strony będą starać się zawierać, tam gdzie to konieczne, dwustronne i wielostronne porozumienia z innymi państwami, w szczególności z państwami sąsiedzkimi, w celu zapewnienia ochrony osobom należącym do mniejszości narodowych.

2. Tam, gdzie to stosowne, Strony podejmą środki zachęcające do współpracy transgranicznej.

Artykuł 19

Strony zobowiązują się do poszanowania i realizacji zasad zawartych w niniejszej Konwencji ramowej i wprowadzania, tam gdzie to konieczne, tylko takich ich ograniczeń, restrykcji lub odstępstw, które są przewidziane w międzynarodowych instrumentach prawnych – w szczególności w Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności – w takim zakresie, w jakim odpowiadają one prawom i wolnościom wynikającym z powyższych zasad.

DZIAŁ III

Artykuł 20

Każda osoba należąca do mniejszości narodowej, korzystając z praw i wolności wynikających z zasad zawartych w niniejszej Konwencji ramowej, zobowiązana jest respektować ustawodawstwo krajowe oraz prawa innych osób, w szczególności należących do większości lub innych mniejszości narodowych.

Artykuł 21

Żadnego z postanowień niniejszej Konwencji ramowej nie można interpretować jako przyznającego prawo do angażowania się w jakąkolwiek działalność lub prowadzenia jakichkolwiek działań sprzecznych z podstawowymi zasadami prawa międzynarodowego, w szczególności suwerennej równości, integralności terytorialnej i politycznej niezależności państw.

Artykuł 22

Żadne z postanowień niniejszej Konwencji ramowej nie może być rozumiane jako ograniczające lub naruszające jakiegokolwiek prawa człowieka i podstawowe wolności, które mogą być zapewnione przez prawo którejkolwiek Umawiającej się Strony lub przez inne porozumienia, których państwo to jest Stroną.

Artykuł 23

Prawa i wolności wynikające z zasad zawartych w niniejszej Konwencji ramowej, w takim zakresie, w jakim są one przedmiotem odpowiednich postanowień Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności lub Protokołów dodatkowych do niej, będą rozumiane zgodnie z postanowieniami tej ostatniej.

DZIAŁ IV

Artykuł 24

1. Komitet Ministrów Rady Europy będzie nadzorował realizację niniejszej Konwencji ramowej przez Umawiające się Strony.

2. Strony, które nie są członkami Rady Europy, będą uczestniczyć w systemie nadzorowania realizacji Konwencji zgodnie z trybem, który zostanie określony.

Artykuł 25

1. W ciągu jednego roku następującego po wejściu w życie niniejszej Konwencji ramowej w stosunku do Umawiającej się Strony ta ostatnia przekaze Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy pełną informację o prawnych i innych środkach podjętych w celu wprowadzenia w życie zobowiązań określonych w niniejszej Konwencji ramowej.

2. Następnie każda Strona będzie przekazywać Sekretarzowi Generalnemu okresowo, i kiedykolwiek Komitet Ministrów o to poprosi, wszelkie inne informacje związane z realizacją niniejszej Konwencji ramowej.

3. Sekretarz Generalny będzie przysyłał Komitetowi Ministrów informacje przekazane zgodnie z warunkami niniejszego artykułu.

Artykuł 26

1. W ocenie stosowności środków podjętych przez Strony w celu wprowadzenia w życie zasad określonych w niniejszej Konwencji ramowej Komitet Ministrów będzie wspomagany przez komitet doradczy, którego członkowie będą uznanymi ekspertami w zakresie ochrony mniejszości narodowych.

2. Skład tego komitetu doradczego i jego reguły działania będą określone przez Komitet Ministrów w ciągu jednego roku następującego po wejściu w życie niniejszej Konwencji ramowej.

DZIAŁ V

Artykuł 27

Niniejsza Konwencja ramowa jest otwarta do podpisu dla Państw członkowskich Rady Europy. Do chwili wejścia w życie Konwencji jest ona również otwarta do podpisu dla każdego innego państwa zaproszonego przez Komitet Ministrów. Podlega ona ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu. Dokumenty ratyfikacyjne, przyjęcia lub zatwierdzenia składa się Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy.

Artykuł 28

1. Niniejsza Konwencja ramowa wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia wyrażenia przez dwanaście państw członkowskich Rady Europy zgody na związanie się Konwencją zgodnie z postanowieniami artykułu 27.

2. W stosunku do każdego państwa członkowskiego, które później wyrazi swoją zgodę na związanie się Konwencją ramową, wejdzie ona w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia złożenia dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub zatwierdzenia.

Artykuł 29

1. Po wejściu w życie niniejszej Konwencji ramowej i po konsultacji z Państwami-Stronami Komitet Ministrów Rady Europy może zaprosić do przystąpienia do Konwencji, w drodze decyzji podjętej większością ustaloną w artykule 20d Statutu Rady Europy, każde państwo niebędące członkiem Rady Europy, które zaproszone do podpisania, zgodnie z postanowieniem artykułu 27, nie uczyniło tego jeszcze, a także każde inne państwo niebędące członkiem Rady Europy.

2. W stosunku do każdego przystępującego państwa Konwencja ramowa wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia złożenia u Sekretarza Generalnego Rady Europy dokumentu przyjęcia.

Artykuł 30

1. Każde państwo może przy podpisywaniu lub przy składaniu dokumentów ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia wyszczególnić terytorium lub terytoria, za których

stosunki międzynarodowe państwo to jest odpowiedzialne, do których stosuje się niniejszą Konwencję ramową.

2. Każde państwo może w dowolnym późniejszym terminie rozszerzyć, w drodze oświadczenia skierowanego do Sekretarza Generalnego Rady Europy, stosowanie postanowień niniejszej Konwencji ramowej na każde inne terytorium wskazane w tym oświadczeniu. W odniesieniu do takiego terytorium Konwencja ramowa wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia otrzymania takiego oświadczenia przez Sekretarza Generalnego.

3. Każde oświadczenie złożone zgodnie z dwoma uprzednimi ustępami może, w stosunku do każdego terytorium wyszczególnionego w takim oświadczeniu, zostać wycofane w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego. Wycofanie staje się skuteczne pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia otrzymania takiej notyfikacji przez Sekretarza Generalnego.

Artykuł 31

1. Każda Strona może w dowolnym czasie wypowiedzieć niniejszą Konwencję ramową w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy.

2. Wypowiedzenie takie staje się skuteczne pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie sześciu miesięcy od dnia otrzymania notyfikacji przez Sekretarza Generalnego.

Artykuł 32

Sekretarz Generalny Rady Europy notyfikuje państwom członkowskim Rady, innym Państwom-Sygnatariuszom i każdemu innemu państwu, które przystąpiło do niniejszej Konwencji ramowej:

- a) każde podpisanie,
- b) złożenie każdego dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia,
- c) każdą datę wejścia w życie niniejszej Konwencji ramowej zgodnie z artykułami 28, 29 i 30,
- d) każdy inny akt, notyfikację lub zawiadomienie dotyczące niniejszej Konwencji ramowej.

Na dowód czego niżej podpisani, będąc do tego należycie upoważnieni, podpisali niniejszą Konwencję ramową.

Sporządzono w Strasburgu dnia 1 lutego 1995 roku, w jednym egzemplarzu, w języku angielskim i francuskim, przy czym oba teksty są jednakowo autentyczne; oryginał zostanie złożony w archiwach Rady Europy. Sekretarz Generalny Rady Europy przekaze uwierzytelnione odpisy każdemu z państw członkowskich Rady Europy i każdemu państwu zaproszonemu do podpisania lub przystąpienia do niniejszej Konwencji.

* * *

Załącznik

DEKLARACJA INTERPRETACYJNA

Uwzględniając fakt, że Konwencja ramowa o ochronie mniejszości narodowych nie zawiera definicji mniejszości narodowej, Rzeczpospolita Polska oświadcza, że przez pojęcie to rozumie mniejszości narodowe zamieszkałe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, których członkowie są obywatelami polskimi.

Rzeczpospolita Polska będzie realizowała Konwencję ramową także w trybie artykułu 18 Konwencji, zawierając umowy międzynarodowe, o których mowa w tym artykule, a których celem jest ochrona mniejszości narodowych w Polsce oraz mniejszości lub grup polskich w innych państwach.